

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Fuvatî, *Telhişu Mecma'i'l-âdâb* (nşr. Mustafa Cevâd), Dimaşk 1962, neşredenin girişi, IV/1, s. 9-78; *Kitâbü'l-Havâdiş* (nşr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf – İmâd Abdüsselâm Raûf), Beyrut 1997, neşredenin girişi, s. 7-10; Zehebî, *Tezki-retü'l-huffâz*, IV, 1493-1494; Kütübî, *Fevâtü'l-Vefeyât*, II, 319-320; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XIV, 106; İbn Receb, *ez-Zeyl 'alâ Tabakâti'l-Hanâbîle*, Kahire 1372/1952-53 → Beyrut, ts. (Dârü'l-ma'rife), II, 374-376; İbn Hacer, *ed-Dürerü'l-kâmine*, II, 364-365; *Keşfü'z-zunûn*, I, 279, 573, 693, 750; II, 1736; İbnü'l-İmâd, *Şezerât* (Arnaût), VIII, 108-110; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 280; *Hediyetü'l-ârifîn*, I, 566-577; Abbas el-Azzâvî, *et-Ta'rîf bi'l-mü'errihîn fi 'ahdi'l-Mogol ve'l-Türkmân*, Bağdat 1376/1957, I, 158-163; Şâkir Mustafa, *et-Târihu'l-Arabî ve'l-mü'errihûn*, Beyrut 1990, IV, 327-331; Ramazan Şeşen, *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul 1998, s. 237-238; Mohammad Iqbal, "İbn al-Fuvatî", *IC*, XI/4 (1937), s. 516-522; Mustafa Cevâd, "İbnü'l-Fuvatî", *MMlir*, IX (1962), s. 43-164; XIV (1967), s. 77-84; F. Rosenthal, "İbn al-Fuvatî", *EI²* (İng.), III, 769-770; Yûsuf Rahimlû, "İbn Fuvatî", *DMBİ*, IV, 422-427; Charles Melville, "Ebn al-Fovatî", *EI*, VIII, 25-26.

CENGİZ TOMAR

İBNÜ'İ-GARÂBİLÎ

(bk. İBN KÂSİM el-GAZZÎ).

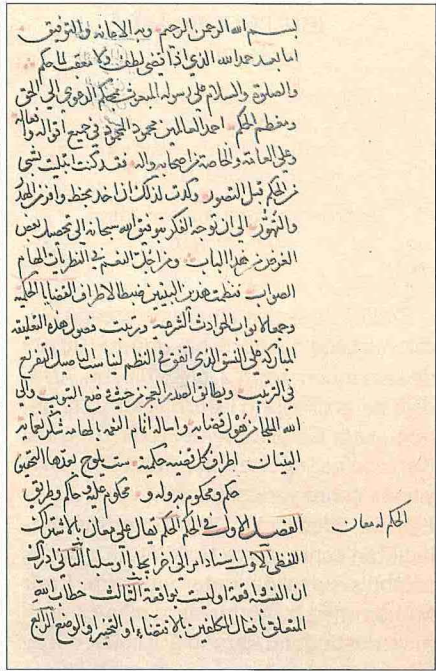
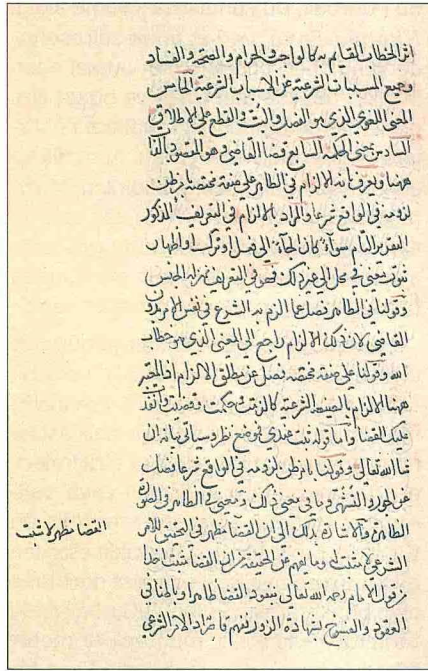
İBNÜ'İ-GARS

(ابن القوس)

Ebü'l-Yüsr Bedrüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Kâhîrî (ö. 894/1489)

Hanefî fakihî.

15 Muharrem 833'te (14 Ekim 1429) Kahire'de doğdu. Büyük dedesi Halîl'in lakabına nisbetle İbnü'l-Gars diye anılır. Şehâbeddin İbnü'l-Müsdî'den Kur'an okudu ve hıfzını tamamladı. İbnü'l-Hümâm ve öğrencisi Seyfeddin İbn Kutluboğa, İbnü'd-Deyrî, Ebü'l-Fazl el-Mağribî, Burhâneddin el-Hindî, Adudüddin es-Sayrâmî, Emînüddin el-Aksarâyî gibi âlimlerden Arapça, kelâm, fıkıh ve fıkıh usulü, belâgat, mantık dallarında öğrenim gördü. Birçok defa hacca giden İbnü'l-Gars'ın bu seyahatlerinde bir müddet Mekke'de ikamet ettiği ve 870'teki (1466) hacdan sonra burada kalıp öğrencilerine ders verdiği bilinmektedir. Birkaç defa Mısır Hanefî başkadılığı için adı geçen İbnü'l-Gars, Başkadı İbnü'd-Deyrî ve onun ardından göreve gelen kadiya vekâlet etti. Kâfiyecî'den sonra Türbetü'l-Eşrefiyye, Nüred-din İbnü'l-Münâvî'den sonra da el-Câmiu'z-Zeynî'nin meşihatlığına getirildi;

İbnü'l-Gars'ın *el-Fevâkihü'l-bedriyye fi'l-aşkziyeti'l-hükmiyye* adlı eserinin ilk iki sayfası (Köprülü Ktp., Fâzil Ahmed Paşa, nr. 652/3)

ayrıca Kubbetü's-Sâlih'te ve el-Cemâliyyetü'l-Cedîde'de fıkıh dersleri verdi.

İbn Uht Medyen vâsıtasıyla tarikata intisap eden İbnü'l-Gars tasavvuf ehlinin sözlerine ilgi duydu ve onları inceledi. Bundan dolayı Ebü'l-Hasan el-Bikâî'nin İbnü'l-Fâriz'ın "el-Kaşîdetü't-tâ'iyye"sinde ortaya koyduğu görüşlerine yönelttiği tenkitlere müstakil bir eserde cevap verdi. Sehâvî, Bikâî'nin İbnü'l-Gars'ı şairliği ve yazarlığı yönüyle tanıttikten sonra onun Hallâc-ı Mansûr, Muhyiddin İbnü'l-Arabî ve İbnü'l-Fâriz'a tâbi olan ve vahdet-i vücûd görüşünü savunuların ileri gelenlerinden olduğunu ifade ettiğini belirtmiştir. Sehâvî ayrıca, üstün bir zekâyâ sahip olan İbnü'l-Gars'ın satranç oyununda çok maharetli olduğunu, bir bayram günü Mina'da dahi kendisini satranç oynarken gördüğünü söylemiştir. İbnü'l-Gars Rebülâhir 894'te (Mart 1489) Kahire'de vefat etti. Bazı kaynaklarda 932 (1526) olarak zikredilen tarih oğlu Ebü'l-Yümn Muhammed İbnü'l-Gars'ın ölüm yılıdır.

Eserleri. 1. *el-Fevâkihü'l-bedriyye fi'l-aşkziyeti'l-hükmiyye* (*Âdâbü'l-kuğât, Risâle fi'l-kağâ*). Muhammed Sâlih el-Cârim er-Reşîdi tarafından *el-Mecânî'z-zehriyye 'ale'l-Fevâkîhi'l-bedriyye* adıyla

la şerhedilerek basılmıştır (Kahire 1326/1908). Kâtib Çelebi, yanlış olarak bu eserin 22 Cemâziyevvel 949'da (3 Eylül 1542) tamamlandığını kaydetmiştir (*Keşfü'z-zunûn*, II, 1293). 2. *Hâşiye 'alâ Şerhi't-Tef-tâzânî li'l-'Aķā'idî'n-Nesefiyye* (Âtıf Efendi Ktp., nr. 1305, 1306; Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 2290, Yenicami, nr. 743, Hasan Hüsnü Paşa, nr. 1165, Pertev Paşa, nr. 638; Köprülü Ktp., Ahmed Paşa, nr. 336; İÜ Ktp., AY, nr. 2586). 3. *Risâle fi hükmi'l-mâ'î'l-musta'mel* (yazmaları için bk. Brockelmann, *GAL*, II, 310; *Suppl.*, II, 94). Kaynaklarda kendisine ayrıca *Risâle fi't-temânu'* (*Risâle fi burhânî't-temânu'*) adlı bir eser nisbet edilen İbnü'l-Gars'ın (Sehâvî, IX, 221; *Keşfü'z-zunûn*, I, 856) şiirleri de bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehâvî, *ed-Đav'u'l-lâmi'*, IX, 220-221; İbn İyâs, *Bedâ'iu'z-zühür*, III, 263; Kâtib Çelebi, *Sülemü'l-üvsûl ilâ tabakâti'l-fühûl*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 1887, vr. 227*; *Keşfü'z-zunûn*, I, 856; II, 1145, 1293; Serkis, *Mu'cem*, I, 197; II, 1668; Brockelmann, *GAL*, II, 310; *Suppl.*, II, 94, 424; *Hediyetü'l-ârifîn*, II, 231; Zirikî, *el-A'lâm*, VII, 280-281; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, XI, 277, 301; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri*, Ankara 1990, s. 105-106; Cezzâr, *Medâhilü'l-mü'ellifîn*, II, 1090-1091.

KEMAL YILDIZ